

vriending van de kerken. Vooral de gevestigde kerken vrezen voor hun bevoorrechte positie in verschillende delen van Europa en denken op nieuw na over hun rol vandaag de dag. Tegelijkertijd is het religieuze landschap van Europa pluralistischer geworden. In het licht van de aanwezigheid van andere religies, maar ook van een grote verscheidenheid aan christelijke kerken lijken interreligieuze en oecumenische dialoog en ontmoeting cruciaal te zijn.

Ondanks deze pluralistische context, die om dialoog vraagt, heerst de indruk dat de oecumenische beweging aan kracht heeft ingeboet. De hoop dat gezamenlijke eucharistievieringen in de nabije toekomst mogelijk zijn, is bijna verdwenen en in sommige opzichten lijken de interkerkelijke betrekkingen vast te zitten. Hoewel de oorspronkelijke *Charta* nauw verbonden is met de tweede en derde Europese oecumenische vergaderingen in Graz (1997) en Sibiu (2007), hebben er sindsdien geen grote oecumenische bijeenkomsten van deze aard meer plaatsgevonden. Niettemin zijn er verschillende resultaten geboekt met betrekking tot oecumenische overeenkomsten en studiegroepen, waarbij onder andere nieuwe oecumenische paradigma's, zoals 'receptief oecumenisme', zijn ontwikkeld. Zoals het bovenstaande citaat uit het voorwoord van de geactualiseerde *Charta* laat zien, blijven de hoop op en het streven naar christelijke eenheid bestaan. De herziening van de *Charta* zelf kan worden gezien als een teken van dat volhardende streven.

De veranderingen en ontwikkelingen in Europa, in de kerken en in de oecumene in de afgelopen vijftientig jaar hebben geleid tot het besluit om de *Charta* te actualiseren om haar relevantie te vergroten. Het herzieningsproces was er dan ook op gericht de *Charta* aan te passen aan de huidige context, op een manier die zowel trouw blijft aan de erfenis van de oorspronkelijke *Charta* als de ontwikkelingen weerspiegelt in de samenwerking tussen kerken in Europa sinds 2001 weerspiegelt.

Het herzieningsproces en de medewerkers

De CEC en de CCEE komen jaarlijks in hun gezamenlijk comité bijeen om hun betrekkingen voort te zetten, thema's van gemeenschappelijk belang vast te stellen en daarop in te spelen. In november 2022 besloten de beide organisaties om een geactualiseerde versie van de *Charta* op te stellen, die in 2025, het jaar van de 1700ste verjaardag van het Concilie van Nicea, zou worden ondertekend. Ze namen het besluit na een

gezamenlijke evaluatie van de ontvangst van de *Charta* en in het licht van de veranderingen die zich hadden voorgedaan.³²

Met het oog op de herziening van de *Charta* richtten de CEC en de CCEE een gezamenlijke werkgroep op. Deze werkgroep bestond uit zes leden, drie voor elke organisatie. Namens de CCEE, als vertegenwoordigers van de Rooms-Katholieke Kerk, namen kardinaal Grzegorz Ryś (aartsbisschop van Łódź; medevoorzitter), zuster Minsey Estelle Mical Sogbou (Chemin Neuf Community) en pater Luis Okulik (CCEE Social Pastoral Care Commission) deel. Namens de CEC namen Lea Schlenker (Evangelische Kirche Deutschland; medevoorzitter), fr. Eucumenius Amanatidis (Oecumenisch Patriarchaat Istanbul, af en toe vervangen door Nikos Kouremenos, Grieks-Orthodoxe Kerk), en Rev. David White (Church of Ireland, af en toe vervangen door Rev. Can. Charlotte Methuen, Scottish Episcopal Church) deel, die respectievelijk de protestantse, oosters-orthodoxe en anglicaanse kerkgemeenschappen vertegenwoordigden.

Deze werkgroep kwam voor het eerst bijeen in maart 2023 in Warschau, om de opdracht te ontvangen van Christian Krieger en Gintaras Grušas, de toenmalige voorzitters van de CEC en de CCEE. De daaropvolgende bijeenkomsten werden online en fysiek gehouden, namelijk in Dublin (september 2023), Łódź (maart 2024 en januari 2025) en Istanbul (oktober 2024). De onlinebijeenkomsten maakten nauwe samenwerking mogelijk ondanks volle agenda's en grote afstanden, en ook uitwisseling met deskundigen over thema's als nieuwe technologieën,³³ migratie,³⁴ en oecumenische betrekkingen met pinkster- en charismatische kerken.³⁵ De halfjaarlijkse fysieke bijeenkomsten waren op hun beurt essentieel om belangrijke ideeën te ontwikkelen, veranderingen door te voeren, samen te bidden en te genieten van de wederzijdse gastvrijheid van denominaties en van de geografische locaties. Gedurende het hele proces brachten de medevoorzitters verslag uit aan de CEC en de CCEE en hun respectievelijke bestuursorganen, evenals aan het gezamenlijk comité van de CEC

32 Valérie Duval-Poujol en Anne-Laure Danet hadden het rapport 'Reception of *Charta Oecumenica*. The way forward. Themes and concrete proposals for future work for the CEC-CCEE Joint Committee meeting on 25 November 2020' opgesteld, dat als belangrijke samenvatting diende voor de voorbereiding van de herziening van de *Charta*.

33 Online gesprek met Krzysztof Meissner (Universiteit van Warschau), Laure Tabouy (Universiteit Paris Saclay) en Georg Olowson (International Business Machines Corporation / IBM).

34 Online gesprek met Torsten Moritz (Churches Commission for Migrants in Europe) en Petros Panagiotopoulos (Universiteit van Thessaloniki).

35 Online gesprek met pater Juan Gomez (Dicastery for Promoting Christian Unity).